

Historia – wymagania edukacyjne na poszczególne oceny – klasa 5

Temat lekcji	Wymagania na poszczególne oceny				
	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Pierwsze cywilizacje					
1. Życie pierwszych ludzi 2. Miasta-państwa Mezopotamii 3. W Egipcie faraonów 4. W starożytnym Izraelu 5. Cywilizacje Indii i Chin 6. Od hieroglifów do alfabetu	- Z pomocą nauczyciela posługuje się podstawowymi terminami (koczownik, osiadły tryb życia, cywilizacja, piramida, faraon, pismo, monoteizm/politeizm). - Rozpoznaje na mapie obszary najdawniejszych cywilizacji (Mezopotamia, Egipt, Izrael) oraz wskazuje postacie biblijne.	- Samodzielnie definiuje kluczowe pojęcia (rewolucja neolityczna, pismo klinowe/hieroglify, judaizm, kasty). - Opisuje warunki naturalne i osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii, Egiptu, Indii, Chin oraz Izraela. - Wyjaśnia różnicę między pismem obrazkowym a alfabetycznym oraz między monoteizmem a politeizmem.	- Porównuje tryb życia ludzi przed i po rewolucji neolitycznej. - Analizuje wpływ wielkich rzek na rozwój gospodarki, społeczeństwa i państwowości w starożytności. - Przyporządkowuje osiągnięcia kulturowe i cywilizacyjne do odpowiednich ludów.	- Wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe między wierzeniami religijnymi a rozwojem architektury, medycyny i prawa. - Ocenia znaczenie kodyfikacji prawa (Kodeks Hammurabiego) oraz wynalezenia pisma alfabetycznego dla rozwoju ludzkości.	- Wyjaśnia proces ewolucji człowieka oraz metodykę odczytywania dawnych pism (np. Kamień z Rosetty). - Wskazuje współczesne wyznaczniki i dziedzictwo cywilizacji starożytnego Wschodu (np. w prawie, matematyce, towarach handlowych).
Rozdział II. Starożytna Grecja					

1. Demokratyczne Ateny 2. Sparta i wojny z Persami 3. Bogowie i mity 4. Kultura starożytnej Grecji 5. Imperium Aleksandra Wielkiego	- Z pomocą nauczyciela posługuje się terminami: polis, demokracja, mity, igrzyska, imperium. - Identyfikuje najważniejszych bogów greckich oraz postaci (Perykles, Aleksander Wielki).	- Definiuje pojęcia: Hellada, zgromadzenie ludowe, hoplita, falanga, filozofia, amfiteatr, hellenizacja. - Wskazuje na mapie Grecję, Ateny, Spartę oraz trasę podbojów Aleksandra Macedońskiego. - Opisuje przebieg wojen grecko-perskich, przebieg antycznych igrzysk oraz narodziny teatru.	- Charakteryzuje i porównuje ustrój oraz styl życia w Atenach i Sparcie. - Oczyszcza mity z warstwy fantastycznej, tłumacząc ich rolę w wyjaśnianiu świata przez Greków. - Analizuje skutki kulturowe podbojów Aleksandra Wielkiego (powstanie kultury hellenistycznej).	- Porównuje demokrację ateńską ze współczesnymi systemami politycznymi. - Wyjaśnia frazeologizmy mitologiczne i odnosi je do sytuacji życiowych. - Ocenia postawy historyczne i legendarne (np. król Leonidas, Aleksander Wielki)	- Wykazuje wpływ filozofii, nauki i sztuki greckiej (np. teatr, architektura, rzeźba) na współczesną kulturę europejską. - Opisuje Siedem Cudów Świata Starożytnego ze szczególnym uwzględnieniem obiektów z kręgu kultury greckiej.
Rozdział III. Starożytny Rzym					
1. Ustrój starożytnego Rzymu 2. Imperium Rzymskie 3. Życie w Wiecznym Mieście 4. Dokonania starożytnych Rzymian 5. Początki chrześcijaństwa	- Z pomocą nauczyciela posługuje się terminami: republika, cesarz, legiony, gladiatorzy, chrześcijaństwo. - Wskazuje Rzym na mapie i kojarzy postacie takie jak Juliusz Cezar czy Jezus z Nazaretu.	- Definiuje pojęcia: senat, patrycjusze/plebejusze, prowincja, romanizacja, barbarzyńcy, apostołowie, Edykt mediolański. - Wyjaśnia legendarne i historyczne początki Rzymu oraz przyczyny rozwoju i upadku cesarstwa. - Opisuje najważniejsze osiągnięcia	- Charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i porównuje go z ustrojem cesarstwa. - Analizuje przyczyny prześladowań chrześcijan oraz czynniki, które doprowadziły do uczynienia z chrześcijaństwa religii państwowej.	- Ocenia wpływ prawa rzymskiego oraz łaciny na cywilizację współczesnej Europy. - Wyjaśnia relacje między kulturowym dorobkiem Grecji i Rzymu (kultura antyczna)	- Przeprowadza krytyczną analizę przyczyn upadku Cesarstwa Rzymskiego w kontekście problemów wewnętrznych i zewnętrznych. - Wyjaśnia funkcjonowanie dawnych szlaków handlowych (np.

		architektoniczne i prawne Rzymian oraz narodziny chrześcijaństwa.	- Wyjaśnia rolę infrastruktury (drogi, akwedukty) w zarządzaniu ogromnym imperium.		Bursztynowego Szlaku) i ich wpływ na ziemie polskie.
Rozdział IV. Początki średniowiecza					
1. Bizancjum w czasach świetności 2. Arabowie i początki islamu 3. Nowe państwa w Europie 4. Konflikt papieża z cesarstwem 5. Wyprawy krzyżowe	- Z pomocą nauczyciela posługuje się pojęciami: islam, Koran, cesarstwo, schizma, rycerstwo/krzyżowcy. - Rozpoznaje postacie: Mahomet, Karol Wielki.	- Definiuje pojęcia: Bizancjum, ikona, meczet, dżihad, dynastia, inwestytura, ekskomunika, krucjata. - Wskazuje na mapie Bizancjum/Konstantynopol, Półwysep Arabski, państwo Franków oraz Ziemię Świętą. - Opisuje zasady wiary islamu, osiągnięcia kultury bizantyjskiej i arabskiej oraz przebieg sporu o inwestyturę.	- Analizuje przyczyny i skutki rozpadu jedności Kościoła (Wielka Schizma 1054 r.). - Charakteryzuje rozwój państwa Franków i znaczenie traktatu w Verdun dla kształtowania się nowożytnej Europy. - Wyjaśnia przyczyny, przebieg i bezpośrednie skutki wypraw krzyżowych	- Porównuje najważniejsze religie monoteistyczne (judaizm, chrześcijaństwo, islam). - Ocenia rolę i postawy papieża Grzegorza VII oraz cesarza Henryka IV w sporze o dominację w Europie.	- Ocenia wieloaspektowo wpływ krucjat na relacje europejsko-arabskie oraz rozwój handlu i kultury. - Wyjaśnia mechanizmy narastania mitów historycznych (np. skarb Templariuszy, legenda o Graalu).
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza					
1. System feudalny 2. Epoka rycerzy 3. Średniowieczne miasto i wieś	- Z pomocą nauczyciela posługuje się pojęciami: rycerz, herb, ratusz, cech, zakon, katedra.	- Definiuje pojęcia: feudalizm, senior, wasal, lenno, stan, lokacja,	- Charakteryzuje i porównuje funkcjonowanie poszczególnych stanów	- Wyjaśnia zasady funkcjonowania i rolę drabiny feudalnej w organizacji państwa.	- Wykorzystuje wiedzę do analizy lokalnych zabytków

4. Kościół w średniowieczu 5. Sztuka w średniowieczu	- Odróżnia miasto od wsi oraz styl romański od gotyckiego na ilustracjach.	trójpolówka, asceza, styl romański i gotycki. - Opisuje poszczególne etapy wychowania rycerskiego, obowiązki i życie codzienne stanów społeczeństwa średniowiecznego. - Wymienia najważniejsze zakony (benedyktyni, franciszkanie) i ich rolę w społeczeństwie.	(rycerstwo, duchowieństwo, mieszczaństwo, chłopi). - Analizuje proces lokacji miast i wsi oraz funkcjonowanie samorządu miejskiego. - Porównuje cechy architektury romańskiej i gotyckiej.	- Ocenia rolę Kościoła i zakonów w rozwoju edukacji, nauki, kultury i gospodarki średniowiecza.	średniowiecznych w swoim regionie. - Analizuje średniowieczne ideały i wzorce osobowe (rycerz, władca, święty) w odniesieniu do współczesnych wartości.
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów					
1. Zanim powstała Polska 2. Mieszko I i początki Polski 3. Polska Bolesława Chrobrego 4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego 5. Rządy Bolesława Krzywoustego 6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	- Z pomocą nauczyciela posługuje się terminami: plemię, książę, chrzest, koronacja, gród. - Rozpoznaje postacie: Mieszko I, Bolesław Chrobry, Bolesław Krzywousty.	- Definiuje pojęcia: Słowianie, Piastowie, zjazd gnieźnieński, zasada senioratu, prawo książęce, drużyna książęca. - Wskazuje na mapie państwo Polan, Gniezno, Poznań, Kraków oraz granice Polski Piastowskiej. - Umieszcza w czasie najważniejsze daty: Chrzest Polski (966), Zjazd Gnieźnieński (1000), Koronacja Chrobrego	- Wyjaśnia przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I. - Charakteryzuje politykę zagraniczną i wewnętrzną pierwszych Piastów (Mieszko I, Bolesław Chrobry, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, Bolesław Krzywousty). - Analizuje przyczyny kryzysu państwa w XI w. oraz mechanizm	- Ocenia znaczenie Utworzenia Niezależnej Metropolii Kościelnej w Gnieźnie dla niezależności państwa. - Analizuje bilans zysków i strat wynikających z wprowadzenia zasady senioratu.	- Krytycznie ocenia źródła pisanego z epoki (Kronika Galla Anonima, Wincentego Kadłubka). - Wskazuje ślady tradycji przedchrześcijańskich i średniowiecznych we współczesnej kulturze polskiej i nazewnictwie miejscowym.

		(1025), Testament Krzywoustego (1138).	funkcjonowania testamentu Krzywoustego.		
Rozdział VII. Polska w XII-XV wieku					
1. Rozbicie dzielnicowe 2. Zjednoczenie Polski 3. Czasy Kazimierza Wielkiego 4. Unia polsko-litewska 5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów 6. Monarchia stanowa w Polsce	- Z pomocą nauczyciela posługuje się pojęciami: rozbicie dzielnicowe, unia, Krzyżacy, szlachta, sejm. - Identyfikuje postacie: Kazimierz Wielki, Władysław Jagiełło, Jadwiga.	- Definiuje pojęcia: dzielnica senioralna, kolonizacja, unia personalna, wojna trzynastoletnia, przywilej szlachecki, monarchia stanowa, sejm walny. - Wskazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne Polski za Łokietka, Kazimierza Wielkiego i po pokojach toruńskich. - Umieszcza w czasie daty kluczowych wydarzeń: sprowadzenie Krzyżaków (1226), koronacja Łokietka (1320), Unia w Krewie (1385), Bitwa pod Grunwaldem (1410), II pokój toruński (1466), konstytucja <i>Nihil novi</i> (1505).	- Analizuje przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego oraz proces zjednoczenia państwa. - Charakteryzuje i ocenia reformy wewnętrzne i politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego. - Wyjaśnia przyczyny zawarcia i postanowienia unii polsko-litewskiej oraz przebieg konfliktu z zakonem krzyżackim. - Analizuje wpływ przywilejów szlacheckich na zmianę ustroju państwa (przejście od monarchii patrymonialnej do stanowej).	- Ocenia znaczenie odzyskania dostępu do Morza Bałtyckiego (II pokój toruński) dla rozwoju gospodarczego Polski. - Analizuje ewolucję roli ustrojowej i politycznej szlachty w Polsce późnośredniowiecznej.	- Wyjaśnia aktualność poglądów Pawła Włodkowica zaprezentowanych na soborze w Konstancji. - Dokonuje krytycznej analizy dzieł sztuki jako źródeł pamięci historycznej (np. obraz <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> Jana Matejki – prawda historyczna vs wizja artystyczna).

Dostosowanie form i metod pracy dla uczniów z SPE

Spektrum Autyzmu

- **Dostosowanie form pracy:**
 - Stała struktura lekcji – zachowanie przewidywalnego schematu zajęć.
 - Jasny podział ról – określenie konkretnych, jednoznacznych zadań podczas pracy w grupach.
 - Mniej bodźców na materiałach – przygotowanie przejrzystych map historycznych i osi czasu wolnych od zbędnych elementów graficznych.
- **Dostosowanie metod pracy:**
 - Dosłowne wyjaśnianie pojęć – unikanie metafor bez ich wcześniejszego wyjaśnienia.
 - Wizualizacja historii – stosowanie czytelnych drzew genealogicznych, schematów przyczynowo-skutkowych oraz kart z postaciami historycznymi.
 - Sprawdzanie wiedzy – stosowanie pytań zamkniętych, zadania polegające na przyporządkowaniu dat do wydarzeń na schemacie zamiast otwartych opowiadań historycznych.

ADHD

- **Dostosowanie form pracy:**
 - Dzielenie treści – rozbijanie obszernych tematów na krótkie, kilkuminutowe bloki tematyczne.
 - Angażowanie w ruch – wyznaczanie zadań fizycznych związanych z lekcją (np. wskazywanie obiektów na mapie ściennej, rozdawanie atlasów historycznych).
 - Kontrola miejsca pracy – posadzenie w pierwszej ławce, z dala od okna i dekoracji ściennych odciągających uwagę.
- **Dostosowanie metod pracy:**
 - Strukturyzacja notatek – udostępnianie schematów do samodzielnego uzupełniania kluczowymi słowami.
 - Aktywne osie czasu – wykorzystywanie mobilnych osi czasu (np. naklejanie lub przekładanie kartoników z datami i wydarzeniami).
 - Pojedyncze polecenia – podawanie instrukcji do analizy tekstu źródłowego krok po kroku, po upewnieniu się, że uczeń skupił uwagę.

Dysleksja

- **Dostosowanie form pracy:**
 - Modyfikacja tekstów źródłowych – przygotowywanie fragmentów kronik czy dokumentów większą czcionką (bezszerzyfową) z większym odstępem między wierszami.
 - Wydłużenie czasu – zapewnienie dodatkowego czasu na przeczytanie pytań do tekstów historycznych i analizę map.

- Alternatywy słuchowe – wykorzystywanie audiobooków historycznych, fragmentów słuchowisk, podcastów lub filmów edukacyjnych.
- **Dostosowanie metod pracy:**
 - Zwolnienie z czytania na głos – unikanie wywoływania ucznia do głośnego odczytywania trudnych tekstów źródłowych przed klasą.
 - Praca na słowach kluczowych – przygotowywanie wyciągów z rozdziałów z pogrubionymi datami, pojęciami i nazwiskami.
 - Faworyzowanie odpowiedzi ustnych – ocenianie wiedzy historycznej (pojęć, zależności przyczynowo-skutkowych) w formie wypowiedzi ustnej lub testów z pytaniami zamkniętymi.

Dysgrafia

- **Dostosowanie form pracy:**
 - Ograniczenie ręcznego notowania – dostarczanie wklejek do zeszytu z podsumowaniem lekcji, schematami i osiami czasu.
 - Wykorzystanie technologii – zezwolenie na pisanie kart pracy na komputerze/tablecie.
 - Gotowe karty pracy – stosowanie arkuszy z powiększonym miejscem na wpisywanie odpowiedzi.
- **Dostosowanie metod pracy:**
 - Ocenianie merytoryki – całkowite pomijanie czytelności pisma, estetyki rysowania map czy prowadzenia zeszytu przy wystawianiu ocen.
 - Praca z mapą konturową – zmiana formy wpisywania nazw geograficznych na zaznaczanie ich cyframi, kolorem lub gotowymi naklejkami.
 - Testy wyboru – zamiana długich wypowiedzi pisemnych na testy wielokrotnego wyboru, dołączanie podpisów pod ilustracjami lub łączenie par.

Dysortografia

Dostosowanie form pracy:

- Dostęp do pomocy – umożliwienie korzystania ze słowniczka pojęć i nazwisk historycznych podczas sprawdzianów i prac pisemnych.
- Wydłużenie czasu – przyznanie dodatkowych minut na samokontrolę pisowni nazw własnych i pojęć.
- Wzorce na tablicy/karcie – wypisywanie na tablicy trudnych nazwisk i pojęć historycznych, aby uczeń mógł je bezbłędnie przerysować.
- **Dostosowanie metod pracy:**
 - Ignorowanie błędów w ocenie – nieobniżanie oceny z historii za błędy ortograficzne i literówki w nazwiskach, nazwach geograficznych czy pojęciach historycznych.
 - Tolerancja dla zniekształceń – uznawanie odpowiedzi za poprawną, jeśli z zapisu jednoznacznie wynika, o jaką postać lub pojęcie chodzi (np. zmiana liter w trudnych nazwiskach obcojęzycznych).
 - Wskazywanie błędów – zaznaczanie błędów na marginesie jedynie w celach korekcyjnych, bez wpływu na punktację merytoryczną